

A photograph of a lush green forest. In the foreground, there is a small stream with clear water reflecting the surrounding foliage. A dirt path leads from the stream into the dense forest. The trees are tall and leafy, with sunlight filtering through the canopy. The overall scene is vibrant and natural.

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559

<http://www.onep.go.th/policy/policy6.asp>

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540 - 2559

ประกอบด้วยนโยบายหลัก 6 ประการ

นโยบาย 1 : นโยบายทรัพยากรธรรมชาติ

นโยบาย 2 : นโยบายป้องกันและขจัดมลพิษ

นโยบาย 3 : นโยบายแหล่งธรรมชาติและ
แหล่งศิลปกรรม

นโยบาย 4 : นโยบายสิ่งแวดล้อมชุมชน

นโยบาย 5 : นโยบายการศึกษาและ
ประชาสัมพันธ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

นโยบาย 6 : นโยบายเทคโนโลยีเพื่อ
สิ่งแวดล้อม

<http://www.onep.go.th/policy/policy6.asp>

1. ความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น

1.1 การจัดการทรัพยากรดินและการใช้ที่ดินไม่มีประสิทธิภาพทั้งในเขตเมืองและชนบท

1.2 พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว

1.3 การเพิ่มขึ้นของประชากรและการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ

1.4 แร่เป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทสิ้นเปลือง

1.5 พลังงานเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาและมีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต

1.6 การใช้ที่ดินชายฝั่งทะเลและที่ใต้น้ำทะเล

2. การเพิ่มของประชากรและการพัฒนาเศรษฐกิจ

3. แหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม

4. ปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งในชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และชุมชนที่อาศัยในเขตป่า

5. เสริมสร้างให้ประชาชน เกิดความตระหนัก

6. การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยี

1. ความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและการจัดการไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์ในอดีตมีปริมาณลดลง และอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมจนกลายเป็นข้อจำกัดที่สำคัญของการพัฒนา

1.1 การจัดการทรัพยากรดินและการใช้ที่ดินไม่มีประสิทธิภาพทั้งในเขตเมืองและชนบท

สถานการณ์

การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมตามสมรรถนะ	จำนวน 110 ล้านไร่
การชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ต้นน้ำลำธารและการเกษตร	จำนวน 134 ล้านไร่
ที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์	จำนวน 191 ล้านไร่
พื้นที่ที่มีศักยภาพในการแพร่กระจายดินเค็ม	จำนวน 19.4 ล้านไร่

บริเวณชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มการแพร่กระจายดินเค็มมากขึ้น ส่วนบริเวณกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และเขตชุมชนหนาแน่น เกิดการทรุดตัวของแผ่นดิน เนื่องจากการสูบน้ำบาดาลมาใช้ในปริมาณมากเกินไปจนกว่าน้ำธรรมชาติจากแหล่งอื่น

ทดแทนได้

นอกจากนี้ปัญหาสำคัญ คือ การกระจายการถือครองที่ดิน ปรากฏว่าประชากรร้อยละ 90 ของประเทศมีที่ดินถือครองเฉลี่ยคนละไม่เกิน 1 ไร่ ในขณะที่ประชากรร้อยละ 10 มีที่ดินถือครองคนละกว่า 100 ไร่

มีหมู่บ้านประมาณร้อยละ 30 ของประเทศที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีเกษตรกรที่ไม่มีที่ทำกิน แต่ต้องเช่ากว่า 5 แสนครัวเรือน

1.2 พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว

สถานการณ์

โดยมีอัตราการลดลงในระหว่างปี 2504-2536 เฉลี่ยปีละ 2.73 ล้านไร่ โดยในปี 2536 มีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่เพียง 83.5 ล้านไร่ หรือร้อยละ 26 ของพื้นที่ประเทศ

การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ส่งผลต่อการสูญเสีย

องค์ประกอบของระบบนิเวศป่าไม้ ความหลากหลายของ
ทรัพยากรชีวภาพถูกทำลาย พืชพรรณและสัตว์ป่าที่มีคุณค่าได้
สูญพันธุ์ไปแล้วบางส่วน การปลูกป่าทดแทนไม่สามารถชดเชย
พื้นที่ป่าไม้ที่ถูกทำลายได้ และการปลูกป่าทดแทนส่วนใหญ่เป็น
สวนป่าเศรษฐกิจที่ไม่ได้ให้คุณค่าทางระบบนิเวศของป่าไม้เมือง
ร้อน รวมทั้งไม่สามารถทดแทนหรือฟื้นฟูองค์ประกอบของระบบ

1.3 การเพิ่มขึ้นของประชากรและการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ

ทำให้ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น ในขณะที่ศักยภาพในการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่มีน้อย ประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำธรรมชาติและที่จัดสร้างไว้ลดลง และมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม เกิดภาวการณ์ขาดแคลนน้ำ ความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำ รวมทั้งเพื่อการผลักดันน้ำเค็ม ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น

นอกจากนี้ ความไม่สม่ำเสมอของปริมาณน้ำในแต่ละปี ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมและวิกฤตภัยแล้ง จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งด้านการจัดหาและการใช้ประโยชน์ โดยให้มีการพัฒนาเป็นระบบลุ่มน้ำครอบคลุมในทุกลุ่มน้ำ

สถานการณ์

<http://www.onep.go.th/policy/policy6.asp>

1.4 แร่เป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทสิ้นเปลือง **สถานการณ์**

เนื่องจากมีการนำมาใช้ประโยชน์อย่างอย่างต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ได้รับผลตอบแทนต่ำ ทำให้สูญเสียผลประโยชน์ข้างเคียงหรือต่อเนื่อง ก่อให้เกิดภาวะความเสื่อมโทรมของแหล่งแร่ แล้วยังมีปัญหที่สำคัญ คือ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติประเภทอื่น ทั้งนี้เพราะขาดการประสานนโยบายและแผนการจัดการทรัพยากรแร่ และทรัพยากรอื่นๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งกฎหมายและระเบียบข้อบังคับยังไม่เอื้ออำนวยต่อการควบคุมให้การจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 พลังงานเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาและมีผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต

ความต้องการใช้พลังงานได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมาก โดยเฉพาะพลังงานไฟฟ้า คาดว่าในปี 2554 จะมีปริมาณความต้องการใช้ถึง 43,832 เมกกะวัตต์ ดังนั้นในอนาคตหากไม่มีการจัดการทรัพยากรพลังงาน ให้มีประสิทธิภาพแล้ว อาจทำให้เกิดภาวะการขาดแคลนพลังงาน

นอกจากนี้ การผลิตและการใช้พลังงาน ในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพ และประหยัดเท่าที่ควร จึงก่อให้เกิดปัญหาต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพราะไม่ได้ให้ความสำคัญในการป้องกันปัญหา แต่เป็นการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า

<http://www.onep.go.th/policy/policy6.asp>

1.6 การใช้ที่ดินชายฝั่งทะเลและที่ใต้น้ำทะเล

โดยคำนึงแต่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ไม่มีมาตรการอนุรักษ์ที่เหมาะสม ทำให้ทรัพยากรชายฝั่งทะเล และทรัพยากรประมงชายฝั่ง อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม โดยเฉพาะพื้นที่ป่าชายเลนได้ถูกบุกรุกทำลาย

ส่วนปะการังทั้งฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทยก็มีแนวโน้มที่เสื่อมโทรมลงตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการถมทะเลเพื่อขยายพื้นที่ หรือการก่อสร้างแนวป้องกันคลื่นลมกีดขวางทางน้ำ จนทำให้เกิดการพอกพูนมวลทรายในแนวปะทะ ส่วนแนวตรงข้ามจะเกิดการสูญเสียมวลทราย เกิดการกัดเซาะชายฝั่งตามแรงลม และกระแสน้ำ จนมีผลต่อระบบนิเวศชายฝั่งทะเล

2. การเพิ่มของประชากรและการพัฒนาเศรษฐกิจ

นอกจากส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติแล้ว ยังได้ก่อให้เกิดการแพร่กระจายมลพิษ ได้แก่ ความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ มลพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองและก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ ปัญหาเสียงและกลิ่นในแหล่งชุมชนและอุตสาหกรรม ปัญหามูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่ไม่สามารถกำจัดได้หมด ปัญหาการกำจัดของเสียติดเชื้อ และของเสียอันตรายไม่ถูกสุขลักษณะ มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ ในขณะที่การบริหารและการจัดการมลพิษที่ผ่านมายังไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ ประชาชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานในท้องถิ่นยังมีไม่มากเท่าที่ควร

สถานการณ์

3. แหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม สถานการณ์

ซึ่งเป็นมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชาติ มีสภาพเสื่อมโทรมจากสาเหตุภัยธรรมชาติและการทำงานของมนุษย์ การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมา ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม ทำให้ขาดการจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ขาดการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณโดยรอบ รวมทั้งกฎหมายและกฎระเบียบที่มีอยู่ไม่เอื้ออำนวยต่อการนำไปปฏิบัติ

4. ปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งในชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และชุมชนที่อาศัยในเขตป่า

สถานการณ์

จากการเพิ่มขึ้นของประชากรไม่สอดคล้องกับศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติและบริการขั้นพื้นฐาน ในชุมชนเมืองมีการขยายตัวของประชากร อย่างรวดเร็วจนไม่สามารถจัดหาบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตให้เพียงพอต่อความต้องการขาดการวางแผนหรือควบคุม

ส่วนชุมชนชนบทและชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตป่า มีการเปลี่ยนแปลงทั้งกิจกรรมและพฤติกรรม ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมถูกทำลาย เนื่องจากยังไม่มีนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่เหมาะสม และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

5. เสริมสร้างให้ประชาชน เกิดความตระหนัก

สถานการณ์

มีทักษะ มีส่วนร่วมคิด และร่วมทำในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ได้เท่าที่ควร เพราะหลักสูตรการศึกษา ขาด การบูรณาการและขาดความต่อเนื่องของเนื้อหาในระหว่าง ระดับชั้น รวมทั้งขาดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เหมาะสม ส่วนการ ประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมของแต่ละหน่วยงาน ยังไม่เป็น ระบบเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพราะขาดนโยบายหลักและขาด เครือข่าย ระบบข้อมูลสารสนเทศสิ่งแวดล้อม รวมทั้งไม่มีระบบ การประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร เอกชน และประชาชน ที่มีประสิทธิภาพและขาดความต่อเนื่อง

6. การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยี

สถานการณ์

เพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในขอบเขตจำกัด ไม่ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วน รวมทั้งเทคโนโลยียังอยู่ในระดับต้นแบบหรือสาธิต จำเป็นต้องขยายขอบข่ายงานศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วไปใช้ให้บังเกิดผลอย่างกว้างขวาง

วิสัยทัศน์

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม และเกิดภาวะมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ซึ่งปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ในขั้นวิกฤตแล้วนั้น

นอกจากนี้ปัญหาความขัดแย้ง การแย่งชิงกันใช้ทรัพยากรธรรมชาติจะรุนแรงมากขึ้นตามการขยายตัวของประชากรและการพัฒนาในแต่ละสาขา ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงต่อไป ต้องมุ่งให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนากระบวนการผลิตทั้งในสาขาเกษตรและอุตสาหกรรมที่ไม่ทำลายคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการปฏิบัติตามพันธกรณีข้อตกลงระหว่างประเทศหรือเงื่อนไขในการค้าระหว่างประเทศ

วิสัยทัศน์ในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในช่วงต่อไปมีดังนี้

- 1. ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน** โดยให้มีการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานการอนุรักษ์ และความเป็นธรรมชาติในสังคม
- 2. ระบบการบริหารและการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ** ในลักษณะองค์รวมโดยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนองค์กรเอกชนและประชาชนผนึกกำลังและมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบายวางแผนและติดตามตรวจสอบ
- 3. ประชาชนมีจิตสำนึก** และร่วมดำเนินการป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟูคุณภาพ สิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

1. รักษาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต และสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน
2. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถฟื้นฟูสภาพได้ให้มีศักยภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาในอนาคต รวมทั้ง สงวนรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่สามารถฟื้นคืนสภาพได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ
3. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกระจายอำนาจหน้าที่ไปสู่จังหวัดและท้องถิ่น

เป้าหมาย

1. **รักษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรม**ไปกว่าในปัจจุบัน และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรม เพื่อเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต
2. **ควบคุม ป้องกัน และขจัดปัญหาภาวะมลพิษ** โดยให้คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ รวมทั้งเสียงและความสั่นสะเทือนในแหล่งต่างๆ อยู่ในระดับมาตรฐานที่เหมาะสมและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เทศบาลและสุขาภิบาลทั่วประเทศ มีระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวม ระบบกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่ถูกต้องสุขลักษณะ และมีระบบการจัดการของเสียอันตราย และสารอันตรายที่มีประสิทธิภาพ
3. **อนุรักษ์ คัมครอง และฟื้นฟูแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม** เพื่อเป็นมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของประเทศ
4. **ชุมชนทุกระดับมีการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว** เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของระบบนิเวศธรรมชาติ ระบบเศรษฐกิจ สังคม มรดกทางวัฒนธรรม และเทคโนโลยี
5. **ชุมชนทุกระดับและประชาชนมีจิตสำนึก และจิตวิญญาณ** รวมทั้งมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อมในระดับที่เหมาะสม
6. **มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม** เพื่อป้องกันและขจัดปัญหาภาวะมลพิษ และอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

1.1 ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน

- 1) ให้มีการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมต่างๆ ในสัดส่วนที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และสภาพแวดล้อม โดยครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ**
- 2) อนุรักษ์ ป่าไม้ และพัฒนาทรัพยากรดินและที่ดินที่เสื่อมโทรม ให้เป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเร่งรัดพื้นที่ดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ และแก้ไขปัญหาคาการชะล้างพังทลายของดิน ซึ่งขณะนี้มียูร้อยละ 59.5 และ 41.7**
- 3) อนุรักษ์และใช้ประโยชน์พื้นที่ที่มีลักษณะเด่นทางนิเวศวิทยา และ ธรณีวิทยานบนพื้นฐานความสมดุลของธรรมชาติ**

1.2 ทรัพยากรป่าไม้

- 1) มีพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศ โดยเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ 20**
- 2) ให้มีการใช้พื้นที่ป่าไม้ตามวิถีทางในเชิงอนุรักษ์ดุลยภาพของระบบนิเวศเพื่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม**
- 3) อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่าง ยั่งยืน**

1.3 ทรัพยากรน้ำ

**ให้มีการพัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำทั้งแหล่ง
น้ำผิวดิน และแหล่งน้ำใต้ดิน ให้เป็นระบบลุ่มน้ำในทุกลุ่มน้ำ
เพื่อให้มีปริมาณที่เพียงพอ และมีคุณภาพที่เหมาะสมกับการ
ใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน**

1.4 ทรัพยากรแร่

**ให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรแร่ระยะยาว เพื่อ
สงวนรักษาทรัพยากรแร่ที่จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาใน
อนาคต และความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งประสานการใช้
ประโยชน์ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และลดความขัดแย้งกับ
การจัดการทรัพยากรอื่นๆ**

1.5 ทรัพยากรพลังงาน

1) ให้มีการผลิตและพัฒนาแหล่งพลังงานให้เพียงพอกับความต้องการ อย่างประหยัดโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งความสมดุลของธรรมชาติ

2) ให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด

1.6 ทรัพยากรชายฝั่งทะเล

1) สงวนให้มีพื้นที่ป่าชายเลน ไม่ต่ำกว่า 1 ล้านไร่

2) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลทุกประเภท

ประกอบด้วยนโยบายหลัก 6 ประการ

1. นโยบายทรัพยากรธรรมชาติ

1.1 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ประสานการใช้ประโยชน์และลดปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งเร่งรัดและฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ ที่เสื่อมโทรมให้เป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการจากส่วนกลาง ไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างเป็นระบบ รวมทั้งเสริมสร้างพลังความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรเอกชน และประชาชน

1.3 สนับสนุนการใช้หลักทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างความเป็นธรรม ในสังคม

นโยบายหลัก

1.4 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับเพื่อสนับสนุนการบริหาร และการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งรองรับสิทธิและหน้าที่ การเป็นเจ้าของ ทรัพยากรธรรมชาติ

1.5 สนับสนุนการศึกษา วิจัย และเสริมสร้างโครงข่ายพื้นฐาน ระบบข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

1.6 ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและจิตวิญญาณด้านการอนุรักษ์ ให้แก่ผู้ บริหารในหน่วยงานของรัฐ นักการเมืองทุกระดับ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดการประสาน แนวคิดทางด้านการพัฒนาและการอนุรักษ์ให้เป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน

2. นโยบายป้องกันและขจัดมลพิษ

2.1 ลดและควบคุมปัญหามลพิษจากชุมชน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คมนาคม และกิจกรรมก่อสร้าง ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 สนับสนุนให้มีการจัดการของเสียและสารอันตรายอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้มีระบบป้องกันและแก้ไขกรณีฉุกเฉินเมื่อเกิดอุบัติเหตุขนาดใหญ่

2.3 พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการมลพิษให้เกิดเอกภาพในการกำหนดนโยบาย แผน และแนวทางปฏิบัติ ทั้งนี้กฎหมาย องค์กร และเงินทุน ต้องมีความสอดคล้องและสนับสนุนให้การดำเนินการบริหารและการจัดการมลพิษที่มีประสิทธิภาพ โดยให้ผู้ก่อมลพิษต้องรับผิดชอบ รวมทั้งให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน และมีการประสานความร่วมมือในการจัดการมลพิษ โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน

3. นโยบายแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม

ป้องกัน สงวน รักษา อนุรักษ์ และฟื้นฟู แหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม ให้มีศักยภาพที่เหมาะสมและเป็นมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของประเทศ

4. นโยบายสิ่งแวดล้อมชุมชน

ให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน ในชุมชนให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีวิถีชีวิตที่เหมาะสม สุขลักษณะ มีความปลอดภัยและความสวยงาม สอดคล้องกับระบบนิเวศ ทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี

5. นโยบายการศึกษาและประชาสัมพันธ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

**เสริมสร้างสมรรถนะของชุมชนในทุกระดับ ให้มีความ
เข้มแข็ง และเกิดกระบวนการความร่วมมือในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ**

6. นโยบายเทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อม

**พัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการ
คุณภาพสิ่งแวดล้อม**

กรมจัดทำ

แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม
ระดับจังหวัด

<http://www.onep.go.th/provplan/index.html>

พรบ. ส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

กำหนดให้จังหวัดมีหน้าที่จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของจังหวัด

บทบาทหนึ่งคือ ให้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการ

คุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด เสนอขอความเห็นชอบต่อ

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อให้ความเห็นชอบ

แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด

ซึ่งต้องมีคำขอจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดิน จึงให้ สผ. หน้าที่ใน

การรวบรวม และวิเคราะห์แผนปฏิบัติการ เพื่อการจัดการคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด เพื่อเสนอขอตั้งเป็นงบประมาณ

รายจ่ายประจำปีของ สผ. ไว้เพื่อการนี้โดยเฉพาะ และอุดหนุนให้

จังหวัดต่อไป

ขอบเขตของแผนงาน

ขอบเขตของแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 4 เรื่อง คือ

- 1. คุณภาพน้ำ**
- 2. คุณภาพอากาศเสีย**
- 3. กากของเสีย**
- 4. วัตถุอันตราย**

การจัดทำแผนปฏิบัติการฯ รวมถึงการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน**
- ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า**
- ทรัพยากรประมงและชายฝั่งทะเล**
- แหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม**

การแบ่งกลุ่มโครงการ/แผนงาน

**การพิจารณาแผนงาน/โครงการภายใต้แผนปฏิบัติการฯ มี 4
กลุ่มโครงการ**

- 1. แผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก**
- 2. แผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน**
- 3. แผนงานบำบัดและฟื้นฟู**
- 4. แผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ**

หน่วยดำเนินการ :- ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

1. ส่วนราชการระดับจังหวัด อำเภอ สังกัดกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- กระทรวงมหาดไทย
- กระทรวงสาธารณสุข
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กระทรวงอุตสาหกรรม
- กระทรวงศึกษาธิการ
- กระทรวงคมนาคม

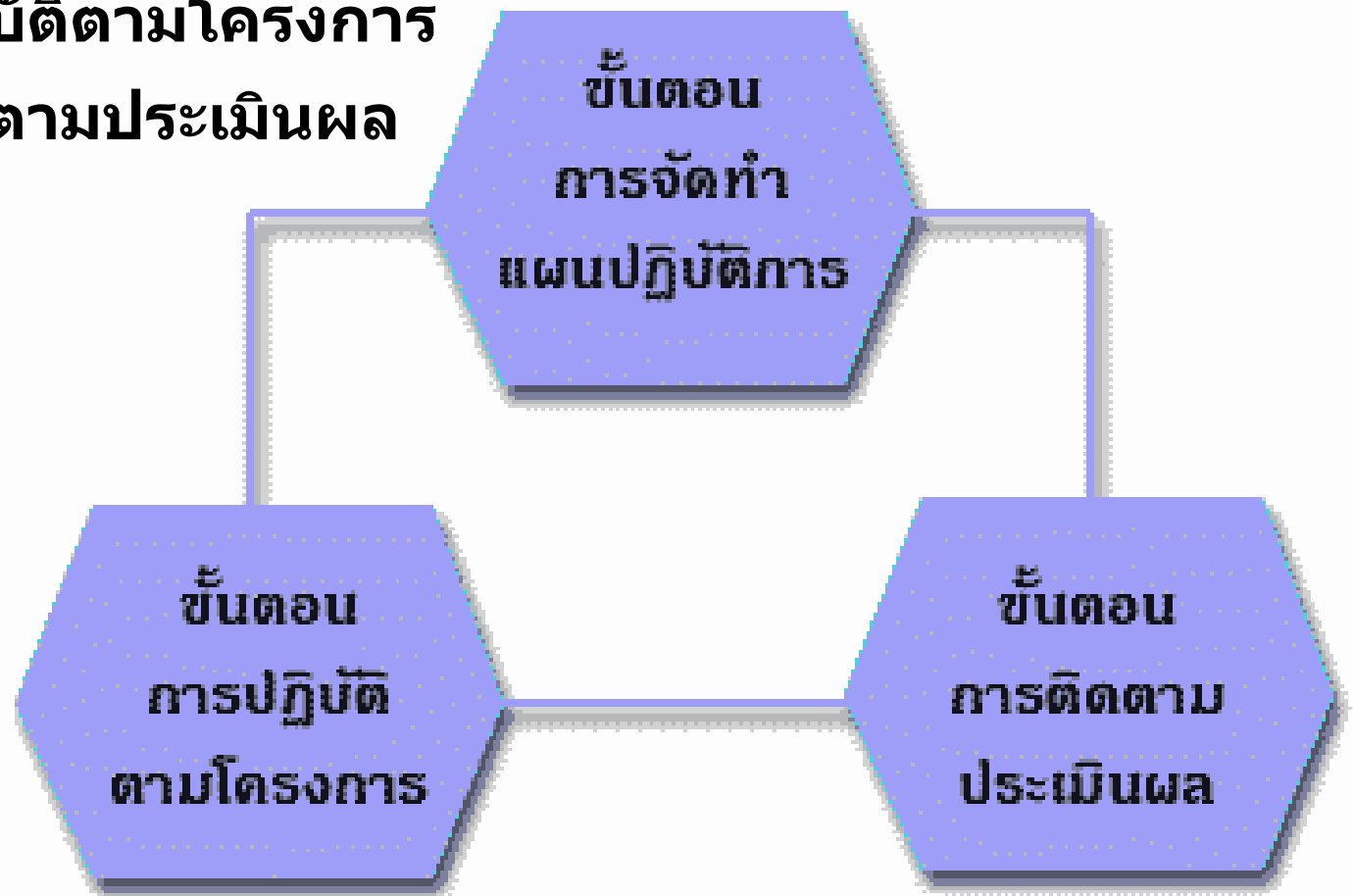
2. หน่วยราชการส่วนท้องถิ่น

- เทศบาล
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)
- สุขาภิบาล
- องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

กระบวนการของแผนปฏิบัติการฯ ระดับจังหวัด

มีขั้นตอนที่สำคัญ คือ

- ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ
- ขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการ
- ขั้นตอนการติดตามประเมินผล

ขั้นตอนการจัดทำแผน

1. กระทรวงฯ มีหนังสือให้จังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมประจำปี
2. คณะอนุกรรมการบริหารและจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจังหวัด กำหนดกรอบหรือ แนวทาง การจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด
3. คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด พิจารณาให้ความเห็นชอบแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมพร้อมแจ้งให้ส่วนราชการระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นใช้เป็นแนวทาง การจัดทำแผนงาน/โครงการ
4. ส่วนราชการในระดับจังหวัด อำเภอ ท้องถิ่นจัดทำแผนงาน/โครงการให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนด
5. สำนักงานจังหวัด รวบรวมและส่งแผนงาน/โครงการ ให้คณะอนุกรรมการบริหารและ จัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พิจารณากลับกรองเบื้องต้นเพื่อเสนอไปยังคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด
6. คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการฯ และส่งแผนดังกล่าวให้ สผ.
7. กระทรวงทรัพยากรฯ กระทรวงมหาดไทย และสำนักงบประมาณ วิเคราะห์และ กลับกรองแผนปฏิบัติการ เบื้องต้น เพื่อเสนอคณะกรรมการกำกับการจัดทำ แผนปฏิบัติการฯ
8. คณะอนุกรรมการกำกับการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ พิจารณากลับกรองและให้ ความเห็นเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
9. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการฯ
10. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เสนอขอตั้งเป็นงบประมาณรายจ่าย ประจำปีของ สำนักงานฯ เพื่อสนับสนุนแผนปฏิบัติการฯ

ขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการ

- 1. สผ. แจ้างแผนงาน/โครงการ/วงเงิน เมื่อ พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่าย ผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎร**
- 2. จังหวัดจัดทำรายละเอียดการใช้จ่ายงบประมาณ โดยเฉพาะโครงการที่มีรายละเอียดงบประมาณไม่เพียงพอ แจ้างกลับไปยัง สผ.**
- 3. สผ. ขออนุมัติวงเงินไปยังสำนักงบประมาณ**
- 4. สำนักงบประมาณอนุมัติวงเงิน**
- 5. สผ. แจ้างวงเงินไปยังจังหวัด**
- 6. จังหวัดแจ้างหน่วยดำเนินการ**
- 7. ส่วนราชการ/ราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนด**
- 8. สำนักงานจังหวัดเป็นผู้เบิกงบประมาณแทนกัน โดยหน่วยดำเนินโครงการแต่ละหน่วยจะเบิกผ่านสำนักงานจังหวัด ซึ่งจะเบิกต่อสำนักคลังจังหวัดเป็นลำดับไป**

ขั้นตอนการติดตามประเมินผล

1. ระดับจังหวัด

- หน่วยดำเนินการ รายงานแผนและผลการปฏิบัติงาน ปัญหา/อุปสรรค เมื่อได้ ดำเนินการไปแล้วระยะหนึ่ง ตามแบบฟอร์มที่กำหนด เช่น แบบฟอร์ม สผ. 1
- จังหวัด ประมวลผลการรายงานผลของหน่วยดำเนินการ แจ้งต่อ สผ.

2. ระดับชาติ

- สผ. ติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการโดยประมวลจากจังหวัด เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ และ เพื่อรายงานการติดตาม การใช้จ่ายภาครัฐ

องค์ประกอบของแผนปฏิบัติการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

**แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับ
จังหวัด มีองค์ประกอบซึ่ง สำคัญ ดังนี้**

- สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของจังหวัด**
- วัตถุประสงค์ของแผนการ**
- เป้าหมายของแผน**
- แนวทางการแก้ไขปัญหา**
- แผนงานและโครงการ**

1. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของจังหวัด

ระบุปัญหาและสาเหตุของสิ่งแวดล้อมที่กำลังเผชิญอยู่ให้ชัดเจนในแต่ละประเภทโดยแสดงข้อมูลสถิติตัวเลขประกอบ บรรยายสภาพปัญหา แนวโน้มของปัญหา ระบุผลการดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน พร้อมทั้งระบุให้ทราบว่าสามารถจัดการกับปัญหาได้เพียงใด รวมทั้งอุปสรรคในการดำเนินการ

2. วัตถุประสงค์ของแผน

กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของแผนในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรให้ชัดเจน และสอดคล้องกับ สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของจังหวัด

3. เป้าหมายของแผน

กำหนดเป้าหมายของการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ว่าจะสามารถดำเนินการ แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือลดปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นให้อยู่ในระดับที่ได้มาตรฐาน และไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษแก่ชุมชน พร้อมทั้งกำหนดช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการที่เหมาะสม

4. แนวทางการแก้ไขปัญหาสິงแวดลอม

ระบบแนวทางแก้ไขปัญหาสິงแวดลอมเพื่อบรรลุมัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ กำหนดไว้โดยเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาคที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถปฏิบัติได้

5. แผนงานและโครงการ

ประกอบด้วย 4 แผนงาน

- แผนงานสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก
- แผนงานเฝ้าระวังและป้องกัน
- แผนงานบำบัดและฟื้นฟู
- แผนงานศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติ

6. ลักษณะของแผนงานและโครงการ

- แผนงาน/โครงการต้องสอดคล้องกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของจังหวัดและท้องถิ่น
- ประชาชนและองค์กรเอกชนมีส่วนร่วมและเป็นประโยชน์โดยรวม
- แผนงาน/โครงการ ควรมีการจัดการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- แผนงาน/โครงการ ไม่ซ้ำซ้อน หรือได้รับงบประมาณจากแหล่งอื่น
- สำหรับแผนงาน/โครงการ ด้านการจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะมูลฝอย ต้องดำเนินการตาม ขั้นตอน คือ การศึกษา ความเหมาะสมของโครงการ การจัดหาที่ดิน การออกแบบ รายละเอียดการก่อสร้าง และดำเนินการก่อสร้างตามลำดับ

7. การเสนอแผนงานและโครงการ

- กำหนดชื่อโครงการให้สอดคล้องกับวิธีการแก้ปัญหา
- กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ
- กำหนดสถานที่ดำเนินการให้ชัดเจน รวมถึงการดำเนินการที่ครอบคลุมหลายพื้นที่
- กำหนดกิจกรรมและระยะเวลาดำเนินการ
- กำหนดรายละเอียดอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับโครงการ
- กำหนดที่มาของแหล่งงบประมาณ

ขอขอบพระคุณและสวัสดี